

Història d'un Rodamón

(Conclusió)

Però en aquell carrer en el que tots es veien embolcallats d'una atmosfera tràgica hi regnà el més absolut silenci so-s trencat de tant en tant pels plors de la nena. El pare no responia; tenia el somni massa aïrenat per a despertar-se d'aquella cadavèrica immobilitat, tenia massa socavada la seva existència de martiris i penosos sofriments per una malaltia. Temia massa l'amarg fel del menyspreu dels seus semblants que l'avorrien perquè en la vida de la seva molt estimada muller comportava que treballés en una fàbrica, degut a l'estat invàlid d'ell. En fi, la mort d'aquesta santa dona l'havia obligat a guardar llit algunes setmanes d'on el llençaren rudament perquè no podia pagar la mensualitat del pis.

I així amargat per la fel de la inquietud i desengany, va beure's gota a gota tot el contingut d'aquestes metzines que l'aniquilaven, i acompanyat de la seva filleta, l'únic ésser que ell estimava, s'havia convertit en un pobre rodamón i miserable pidolaire, compadint totes les injustícies de què el feien blanc i despreciat de tothom.

Amb aquestes deplorables condicions, amb les probabilitats de perdre i desafiar la vida front a front havia estat atropellat per l'automòbil, mentre que el vailethavia desaparegut en mig d'aquella immensa gentada.

Quan aquella gent abans inflexible i dura, apartaren a la nena que s'havia sobtadament desmaiada, quan veieren el vellet estès al carrer, quan, per fi, pogueren contemplar amb la seva calma habitual, la gran obra d'un pobre mort per un auto de senyors, que amb unes pessetes esquivaren la condemna, aleshores un sentiment invencible de pietat els dominà; contemplaren horroritzats aquell pió de carn ja freda; veieren el seu front, tota la seva cara esblaimada blanca i freda com el marbre i les seves trossegades vestidures, que no tenien abans cap color, avui tacades de la seva purpúria i noble sang; sota del seu front una mirada vidriosa, quasi apagada brillava pàl·lidament amb una estranya i dolorosa expressió de justesa que demostrava ben clarament que l'únic dolor que sentia era deixar abandonada la seva filla en mig d'aquella societat d'enemics que tan estranya era per ell...

N. PUIG T.

SALT.-DE LA PLAÇA DE LA REPÚBLICA
A LA PLAÇA DE LA LLIBERTAT.

El que veig, el que sento i el que penso

Ço que els meus ulls veuen --
Surto de casa, miro la plaça. És bonica, però petita. Tanmateix, ja n'hi ha prou per un poble com Salt. A més a més, n'hi ha

Derruqueria de

Ramon Nonó

ONDULACIÓ PERMANENT
GARANTIDA 7 MESOS

VEÏNAT DE SALT (GIRONA)

una altra al Veïnat, i la del mercat està en projecte.

La plaça, en aquests dies de vacances, a la tarda, entre dues i cinc, hauria d'ésser plena de nois i nens petits. Sí, de nens ja n'hi veig, però els nois que van a les escoles ¿on són? Si ho pregunteu a llurs pares, no us ho sabran dir, perquè no poden vigilar-los del treball estant, ja que prou feina tenen

Jo sí que sé on són, perquè la feina la faig quan els altres fan festa; però, quan no en tinc, me'n busco al camp o a casa. Una estona, tot amb tot, sempre la tinc per a dedicar-la a esbarjo i cultura i un poc a la política, que és el deure de tot bon ciutadà. De moment m'he dedicat a la protecció de la infància, per veure si els fills del poble en poden treure quelcom de profit.

Jo us dic a tots els del poble a veure si es podria remeiar el mal que fan els nois petits, i àdhuc alguns de grans, en els dies de vacances, que resulten llargs tant pels pares com per les mares, i perjudicials tant pels que treballen les terres com pels comerciants. Després de tot, no voldria quitar-los els dies de festa, però sí que aniria molt bé que, en lloc de destruir, per exemple, verdures i fruites que no els fan cap profit, i sal-

tar parets i tancats de filferro, o matar gats i tirar-los a dintre les cases, o espatllar «La Massana» per donar tropells al poble el dia que vingui un cop d'aigua, o trencar vidres que no paguen o furtar fruites als establiment-que revenen; aniria molt bé, repeteixo, que, en lloc de deixar, los fer tots aquests disbarats, no se'ls donés tanta llibertat llibertat desmesurada que es converteix en llibertinatge i maldat. ¿No seria bonic que els nois, diàriament i principalment en els dies de vacances, fossin recollits en un camp d'esbarjo on pogués practicar tota classe de jocs infantils i de gimnàsia? En aquest camp, a més a més, hi podria haver un cobert per anar-hi a realitzar els deures escolars i estudiar les lliçons.

Tot això, de fer-se, representaria una important millora per al poble, el qual, amb això, s'acostaria al nivell de les grans capitals que ja posseeixen ço que us acabo de descriure.

Així no ens veuríem tan sovint en ridículs ni es produirien les queixes dels forasters i viatjans que, si deixen l'auto al carrer, els vailets li remenen i fins li empaiten tot el que poden.

El que sento i el que penso ho deixaré per a un altre moment.

TANEGRAM

Tribuna Lliure

Els contramestres

Joan Paradedà, un contramestre, segons es veu, de la fàbrica del mil·lionari Coma i Cros, m'adreça, des d'aquesta mateixa «tribuna lliure», una sèrie d'insults. Però no rebut cap de les afirmacions que vaig fer, d'aquestes pròpies columnes estant, referint-me a la conducta passada i present dels individus —Joan Paradedà, entre ells— que, deu anys endarrera, traïnt uns companys que estaven en vaga, no vacil·laren a llogar-se d'esquirols de contramestre a la més amunt esmentada fàbrica. Diu el contramestre *redimit* que pretén replicar el meu «escrit innocentíssim, però carregat de

passió i d'enveja»; després de reconèixer que, «en aparença» (III), estic posseït de tota la raó; diu, repeteixo, Joan Paradedà que, «si ens atenim a les circumstàncies que induïren o menaren els contramestres a donar el pas que van donar en aquella ocasió, el cas és força discutible». ¿Heu llegit bé? «força discutible». ¿I, doncs, perquè no el discuteix el contramestre-esquirol, *redimit* i *dignificat*, en lloc de gastar paper volent donar lliçons de civisme —que prou se les necessita— i atacant el Director, d'aquest periòdic perquè consent que siguin cantades les veritats a qui en sigui mereixedor? Sembla que, si les meves afirmacions sobre el

comportament dels contramestres de «Les Vetes» són tan discutibles com ve a suposar Joan Paradedà, bé valia la pena de discutir-les amplament, i no pas, per exemple, demanar, per caritat, que el President del «Centre Republicà» fes els possibles per tirar terra sobre l'assumpte. Joan Paradedà entén, a més a més, «que quan un home —qui sap si inconscientment— comet una falta greu i sap reconèixer la falta i procura redimir-se i dignificar-se, és tan digné, si no més, com aquell que, sense haver tingut necessitat de posar a prova la seva solvència moral, campeja fent ostentació ridícula de la seva dignitat». Perfectament. Però ¿perquè no exposa Joan Paradedà de quina manera han procurat redimir-se i dignificar-se els contramestres que cometeren una falta greu —força discutible, segons ell, però que no discuteix—? ¿Tal vegada anant a portar una atxa a la processó de Corpus? Em sembla que un home que troba incompreensible que es remembri un fet al cap de deu anys d'haver estat consumat, havia de començar per dir quina penitència s'havien imposat els autors, durant aquests deu anys, que els hagi llevat tot mereixement a ésser-los trets els drapets al sol, com vulgarment es diu. Per acabar, aprofito aquesta avinentesa per a dir a Joan Paradedà que, si vol, ja té teca a demostrar el contrari de les afirmacions del meu escrit «innocentíssim», cosa que, malgrat la llargada de la seva diem-ne rèplica, encara es va oblidar de fer.

LL. P. i GENE

Girona, octubre de 1932.

La Cooperativa

Es la formidable arma social.

Heus ací com arreu del món giravolten una multitud d'idees que, en lluita constant i aferissada, pugnen per obrir-se pas entre les masses humanes, per tal de trobar la solució desitjada

No és el meu propòsit criticar, però sí que puc dir que la gran majoria del militants de les col·lectivitats obreres han deixat enrera l'ideal cooperatiu, que és la part més essencial, per a les col·lectivitats obreres, per tal de penetrar en la ment i en la consciència dels obrers i convertir-los en paladins de la llur causa. La Cooperativa és la prestació de tot el nostre valor individual i col·lectiu, posat al servei de la humanitat entera.

Són únicament les Cooperatives els únics mitjans que els obrers podran utilitzar per obtenir els coneixements tècnics i científics, cosa tan necessària com l'esforç físic de l'home. Sols en la Cooperativa serà el lloc on els nostres tècnics exposaran, a presència de tots, llurs coneixements i treballs encaminats a les necessitats de la vida. I tots sabem que, actualment, la tècnica està acaparada pel capital.

Es necessari, doncs, que ens donem compte del significat que té la Cooperativa i que, per mitjà de l'esforç nostre, serà l'únic fons de generositat i de justícia que podrem obtenir.

Entenem que el Cooperativisme és el millor procediment per aconseguir la realització de les aspiracions de llibertat i de justícia social. Com a cooperatista, considero que no hi pot haver altra tàctica ni altres procediments que puguin solucionar aquesta crisi o misèria i descontent que abunda arreu del món.

Es molt possible que molts me considerin optimista, però jo crec que és l'única tàctica que es recolza en la més pura democràcia. Aquesta és la política que sento profundament, que segueixo i estimo, i també la que desitjo com a guiatge de la classe treballadora, perquè la imagino tan fecunda i tan plena de possibilitats que, fins en els moments més decisius de la nostra lluita contra el capitalisme, caldria que l'esgrimíssim com a arma única per ésser la més noble de totes les armes, i també la més segura per a proporcionar-nos la victòria i que serà la garantia per a una nova era de treball, de pau i de felicitat.

N. BOSCH.

Salt Veïnat 22 Setbre. 1932.

Segells cautxú i
plaques esmaltades

Subscripcions a periòdics, llibres i revistes,
polítics i socials

Modest Palahi

Carme, 24 GIRONA

Conferències

Dijous passat, dia 6, en el local d'espectacles del nostre «Centre Republicà», es celebrà l'anunciada conferència sobre «La responsabilitat històrica de la Catalunya liberal», a càrrec de l'eminent periodista polític E. Duch i Salvat, redactor i corresponsal a Madrid d'«El Diluvio» de Barcelona. L'acte, organitzat per la «Joventut Republicana», es veié notablement concorregut, en especial pels nostres joves companys i correligionaris. El conferenciant, amb paraula vibrant i càlida, impregnada visiblement d'entusiasme i sinceritat, exposà clarament els seus punts de vista, liberals i esquerraníssims, sobre la missió històrica que compet actualment a les democràcies autonomistes de Catalunya. Combaté durament la «Lliga Regionalista» i els seus prohoms claudicadors i reaccionaris, més que propulsors, veritables entorpidor de la marxa ascensional del catalanisme polític. Manifestà repetidament la necessitat indefugible, per reeixir en el nostre *self government*, d'un triomf eminentment esquerrà en les properes eleccions a diputats constituents per a Catalunya. Al fi al, assabentat del conflicte obrer del nostre poble, recomanà serenitat i concòrdia als treballadors afectats, censurà enèrgicament l'actuació enverinadora de les altes autoritats que tracten els assumptes socials amb palès menyspreu de les classes proletàries, i prometé interessar-se i lluitar per a fer conèixer els nostres problemes arreu del territori espanyol.

En acabar el company Duch la seva interessant peroració, escoltà una calurosa salva d'aplaudiments, a més a més de les moltes ovacions que va merèixer al llarg de la seva conferència.

***

Dijous vinent, dia 13 del que som, el culte professor Josep Mascort i Ribot dissertarà, en el nostre «Centre», sobre «El benestar social és un problema de la cultura», conferència que ha estat organitzada per la «Joventut Republicana Saltenca». Detalls per programes.

NOTA — Continuarà, si és possible setmanalment, el cicle de conferències político-culturals que ha organitzat la «Joventut Republicana».

CATALUNYA ÉS LLIBRE

Catalunya és lliure;
glòria, catalans!
Catalunya és lliure;
donem-nos les mans.

Fem una sardana
ben gran i rodona;
fem una sardana,
demostrarem la joia...

De goig i alegria
que balli tothom,
que el món s'assabenti
que lliures ja som.

Passat de dos segles
hem estat esclaus;
al fi les cadenes
hem trencat ben braus.

Cadenes que eren
la vergonya nostra,
per fi el nostre poble
les ha volgut fora.

Que sonin les gralles,
que balli tothom;
al fi, Catalunya,
hem romput el jou.

Dolça Catalunya,
rica Pàtria meva,
per tu donaria
la vida mil cops.

En veure que al fi
t'has tret les cadenes,
tinc una gran joia,
fins ploro de goig...

JOSÉP ALSINA

ES VEN

Una moto amb sidecar

Marca A. B. C.

PREU: 500 Ptes.

Dirigir-se al carrer

Pi i Margall, 79

VEÏNAT DE SALT

TRETS QUE NO MATEN

Volem fer l'honor als de «L'Amic del Poble» —el «tira la pedra i amaga la mà» de la burgesia i el clericalisme saltencs— de creure en llur paraula. Estem segurs que hauran intentat d'averiguar, doncs, tal com prometeren solemnement, la personalitat del venerable Pere Sureda. I no dubtem, així mateix, que els haurà resultat ben fàcil de trobar-lo, per tal com, sense conèixer-lo ni haver-ne sentit mai parlar, posseïen la dada interessantíssima —que alguna mèdium els degué facilitar— que Pere Sureda, tan furiosament atacat

per nosaltres, és un ciutadà del nostre poble. Per tant, donem per descomptat que han estat ofertes a Pere Sureda, per tal que pogués defensar-se, les *fraternals* columnes de «L'Amic». Però la signatura de Pere Sureda, ara com ara, no hi ha aparegut. Ni falta que hi fa. Perquè un tal «Xavier» —àdhuc en escollir pseudònims revelen els «inefables amics» llurs veleïtats patriarcales— el supleix en tot i per tot. Reix notablement, per exemple, a imitar-li, a Pere Sureda, l'estil de redacció, format en lectures del «Patufet» i de «Gracia y Justicia», la «Soli» dels capellans. No cal dir que felicitem a Pere Sureda —el venerable patriarca dels llacets blau-cel— per la ganga que li ha sortit inopinadament. No tothom pot vantar-se de comptar amb un «doble». Fins ara, això era cosa exclusiva de Greta Garbo. Pel que es refereix a «Xavier», el «doble» en qüestió, esperem que continuï les seves crítiques formidables contra l'esquerrisme saltenc. Ja que no ens han d'immutar ni mica les diatribes de cap «Xavier» mal educat i aspirant a caníbal, per «patriarca de les Índies» que es pensi ésser.

***

Els del «Floreal» deuen confondre la «Joventut Republicana» amb un qualsevol esbart de «vestals» de Terpsicore. Així, almenys, ho donen a comprendre en la seva nota editorial publicada a «Despertar» de la darrera setmana. Sàpiguen els amics del «Floreal» que la «Joventut» no penyora la seva paraula compromentent-se a portar els seus socis balladors a cap *dancing* determinat. En aquestes qüestions, els socis de la «Joventut» tenim ampla i completa llibertat de tria i d'actuació. Hom parla de compromisos de la nostra entitat sobre assumptes de ballarugues. A veure si ens fareu riure sense ganes...

***

Els cacics estan d'allò més satisfets. No sabeu per què? Doncs perquè es creuen eixir triomfants en les properes eleccions de diputats per la Generalitat de Catalunya. Es clar, com que véuen els obrers tan dividits...!

***

«Obreros, no voteis!» Això ho diu «Despertar». Ara nosaltres diem: Obreros, voteu i enredar-vos no volgueu! Perquè això de no voler fer ús del sufragi universal és apoiar total-

ment les dretes, i les dretes no poden governar, puix que quan ho feren només van pensar a furta els interessos legítims del poble i esclavitzar-lo sense pietat ni entranyes. No, no feu cas del que us diguin quatre enamorats de la «garrotada», els quals no volen sinó el comunisme llibertari perquè, és clar, ells tindrien llibertat de fer tot allò que els donés la gana mentre que els altres potser estarien pitjor que en temps d'En Primo.

No aniria millor—puix que això fóra un acte de bons sentiments i de bons llibertaris—que el lloc que els dos «florealistes» tan coneguts ocupen al «Bar Flor» tots els diumenges i altres festes de l'any el deixessin per altres dos pares de família sense treball i amb plena necessitat? Què hi dieu?

La Joventut Republicana, entitat composta de més de cent joves, cada dia té més èxit. Ara mateix està portant a cap un cicle de conferències de tots els caires polítics i socials. Això vol dir que els joves de Salt han de prestar-hi llur col·laboració bo i fent-se de la Joventut i assistint a tots aquests actes de cultura i progrés.

Correligionaris: No oblideu que dintre de breus setmanes se celebren eleccions. Per tant, a lluitar per l'Esquerra Republicana de Catalunya.

Es veu que hi ha un sastre que a la llarga deixarà els trajos d'home per tal de fer «sotanes i barrets de capellà».

Si «La Junta del Floreal Centro de Cultura» creu que el meu article publicat en «El Autonomista» de dilluns de la setmana proppassada no és altra cosa que una difamació o «insídia» com ells vénen dient des del «Despertar», no tinc més que recordar-los una cosa, i és que vulguin emparar-se bo i fent ús immediat de les normes judicials que hi ha establertes per tots aquests assumptes.

Res més.

AGUSTÍ CABRILJA

Notes municipals

Estan en període d'exposició al públic els padrons d'automòbils, de cèdules personals i la ectificació del padró d'habitants

Escuela Nacional graduada de niños de Salt

En la Junta de Profesores celebrada en 30 de septiembre anterior, se acordó crear desde esta fecha en adelante un curso de ampliación de la primera enseñanza a cargo del Sr. Director D. Luis Moreno Torres bajo las normas siguientes:

1.ª—Las enseñanzas objeto de ampliación serán las siguientes:

Gramática y Literatura castellanas.

Aritmética comercial y aplicada a las artes e industrias.

Gramática y literatura catalanas.

Geografía e historia de Cataluña.

Lengua francesa.

2.ª—Se destinarán para ello dos horas cada día laborable menos los sábados, de 5 a 7 de la tarde, con el horario que sigue:

LUNES, MIÉRCOLES Y VIERNES.

De 5 a 5'40.—Lengua castellana (análisis lógico, sintaxis y ortografía, literatura).

De 5'40 a 6'20.—Aritmética aplicada y cálculo mercantil.

De 6'20 a 7.—Lengua francesa.

MARTES Y JUEVES.

De 5 a 5'40.—Lengua Catalana, Gramática y Literatura.

De 5'40 a 6'20.—Ortografía y redacción catalanas.

De 6'20 a 7.—Geografía e historia de Cataluña.

3.ª—Podrán matricularse en dicho curso todos los niños que, habiendo terminado la primera enseñanza completa, cuenten 14 años de edad. También se admitirán los que figuran en el cuarto grado de esta Escuela y lleven por lo menos un curso en dicho grado, con la condición de que asistan al repaso que de 4 a 5 de la tarde se da en el mismo, para que puedan ejecutar las prácticas necesarias.

4.ª—La matrícula al curso de ampliación será completamente gratuita, pudiendo hacerse las inscripciones desde esta fecha.

SALT, 1.º de octubre de 1932

El Director

Luis Moreno Torres.

Nota de la R.—Preguem que ens siguin enviats els originals en català.

Esports

Demà, diumenge, la S. S. Salt es traslladarà a Verges per celebrar un encontre futbolístic contra l'equip de l'esmentada població.

A. E. I. J. I, RADIO CAL SORD

El congrés sidralista reprèn les seves tasques. Presideix Amós Triola. S'obre el debat i hi ha una viva discussió entre el president i el jugador Subils sobre un ungüent per les sabates. Té la paraula el secretari i es posa a llegir l'estadística dels jugadors.

En Mingo. Aquest jugador uns pescadors el van trobar dintre un musclo, a Tossa, i ja jugava al fútbol. I un camió el va transportar a Salt i encara hi és.

En Ciset. Dit jugador va néixer a l'edat de sis anys, fent de picapedrer i veient-lo treballar tan bé, un delegat del Salt se'l quedà. Misereré.

Tot seguit s'aixeca la sessió perquè hi ha alguns socis del Club que han d'anar a reunió al Centre Republicà.

HOM DIU...

...que la S. S. Salt se'n va a pico.

...que, si no es fa comptes és quasi segur.

...que és una llàstima, amb l'equip que hi havia.

...que en Gorostiza (Pedra) és un gran extrem.

...que en Dos Santos s'entrena de mig centre.

...que, de triar entre Barcelona i Tossa... Barcelona (Cat.)

...que el Jovent d'Ara diuen que farà un camp.

...que en Mingo, a Tossa, ho féu bastant bé.

...que en Callís és un bon defensa i mig.

...que no sabem què posar-hi més.

Repòrter
Agència Xut-a-gol

Republicans!

No oblideu les paraules de Duch i Salvat en la seva conferència del passat dijous: «¿Què seria de Catalunya i de l'Autonomia si les dretes reaccionàries de la «Lliga» s'apoderessin dels llocs de govern de la nostra terra?».

Cal, doncs, estar disposats, una vegada més, a anar amb tot braó a la lluita ciutadana que s'apropa. Pensem que la victòria és sempre dels més decidits i disciplinats.

Tirant pedretes

En el concurs del «Vals-Lent» organitzat per la Joventut Republicana, van sortir triomfants la simpàtica Na Maria Cabruja i el nostre benvolgut amic Pere Casas. Indiscutiblement fou la parella que ballà més refinadament la dansa en qüestió.

Ens plau també de fer constatar que després d'aquest acte tan gentilíssim va tenir lloc un refresc a l'honor dels dos balladors premiats, consistint en dolços i xampany.

En aquest refresc hi prengueren part el jurat qualificador, alguns membres de junta de la joventut i alguns amics i amigues de tots plegats. Fou una festa molt divertida.

NOTICIES

Dilluns passat, tingué lloc l'enterrament civil d'una filla del soci del Centre Republicà d'aquest poble, Antoni Castells, la qual havia estat també, feia pocs dies, batejada civilment. L'acte es veié molt concorregut. Rebin l'amic Castells i la seva família la nostra més sincera expressió de condol, així com també la felicitació per haver sabut prescindir, en els esmentats actes, de cerimònies no sentides.

Pel procediment democràtic, en la seva més pura manifestació: el sufragi universal, enderrocàrem un règim i n'instauràrem un altre. Sense efusió de sang. Sense necessitat d'aixecar barricades. Pel mateix procediment, infonguérem al règim nou una tònica d'esquerra, laica, liberal i socialitzant. Democràticament, també, ens ha estat reconegut als catalans el dret a governar-nos per compte propi. Ara cal, doncs, que no menyspreem un mètode tan còmode i eficient —la més alta conquesta de la civilització, segons Croce— per a donar al Parlament i al Consell de Catalunya el caire avançat que freturem i que, si més no, no desdigni del de la Constitució de la República.

Imp. Salomó Marquès.— Girona.